

सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको अवहेलनामा कारवाही गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको

कार्यविधि

प्रस्तावना: सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको अवहेलना सम्बन्धमा रहेको कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने मापदण्ड र कार्यविधिको निर्धारण गर्न वाञ्छनिय भएकोले, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग नियमावली, २०७२ को नियम ४६ बमोजिम आयोगले यो कार्यविधि बनाई जारी गरेको छ ।

परिच्छेद—१

प्रारम्भिक

- १ **सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको अवहेलनामा कारवाही गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३” रहेकोछ ।
(२) यो कार्यविधि आयोगबाट स्वीकृत भएको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ ।
- २ **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-
(क) “आयोग” भन्नाले सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग सम्झनुपर्छ ।
(ख) “ऐन” भन्नाले बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन, २०७१ सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद—२

आयोगको अवहेलना सम्बन्धी व्यवस्था

- ३ **आयोगले अवहेलनामा कारवाही चलाउन सक्ने:** कसैले मौखिक, लिखित वा आचरणबाट आयोगको अवहेलना गरेमा आयोगले त्यस्तो व्यक्ति उपर अवहेलनाको कारवाही चलाउन सक्नेछ ।
- ४ **आयोगको अवहेलना गरेको मानिने:** कसैले देहाय बमोजिमको कुनै कार्य गरेमा आयोगको अवहेलना गरेको मानिनेछ,-
(क) आयोगको काम कारवाहीको विषयमा सार्वजनिक रुपमा अनावश्यक र झुठा कुरा गरी आयोगको विषयमा नकारात्मक धारणा फैलाउने कार्य गरेमा,

- (ख) आयोगको कार्य सम्पादनको क्रममा गरीएको कुनै कार्यको लागि आयोगको पदाधिकारी, अनुसन्धान अधिकारी वा कर्मचारीलाई व्यक्तिगत लाञ्छना लगाउने कार्य गरेमा,
- (ग) मौखिक, लिखित वा आचरणबाट आयोग प्रतिको जनआस्था घटाउने कार्य गरेमा,
- (घ) आयोगको निर्णय वा सिफारिस कार्यान्वयन गर्नु पर्ने कर्तव्य भएका पदाधिकारीले निर्णय, सिफारिस कार्यान्वयन नगरेमा वा अनावश्यक विलम्ब गरेमा,
- (ङ) आयोगले अपहेलनाजन्य कार्य हो भनी ठह-याएको अन्य विषय ।

५ **आयोगको अवहेलना गरेको नमानिने:**— दफा ४ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कसैले देहाय बमोजिमको कार्य गरेमा आयोगको अवहेलना गरेको मानिने छैन:—

- (क) आयोगको काम कारवाही र गतिविधीको असल नियतबाट वास्तविक तथ्यमा आधारित रहेर कुनै आलोचना वा विश्लेषण गरेमा,
- (ख) आयोगको कुनै सदस्य वा कर्मचारीको व्यक्तिगत आचरणलाई लिएर आलोचना गरेमा ।

परिच्छेद—३

कारवाहीको प्रक्रिया सम्बन्धी

६ **निवेदन दिन सक्ने:** (१) कसैले दफा ४ मा उल्लेखित अवस्था वा अन्य कुनै प्रकारबाट आयोगको अवहेलना गरेको भन्ने जानकारी हुने जुनसुकै व्यक्तिले सो सम्बन्धमा भएको व्यहोरा खुलाई आयोग समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदनमा देहाय बमोजिमको व्यहोरा खुलाउनुपर्नेछ,-

- (क) अवहेलना गर्नेको नाम, थर, ठेगाना सहितको विवरण,
- (ख) के कस्तो काम कारवाहीबाट अवहेलना भएको हो सो सम्बन्धी विवरण,
- (ग) अवहेलना गरेको भन्ने सम्बन्धमा दावी पुष्टि गर्ने कुनै आधार वा प्रमाण ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त निवेदनबाट अवहेलना भएको हुन सक्ने अवस्था देखेमा आयोगले कारवाही अगाडी बढाउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कसैले आयोगको अवहेलना हुने कार्य गरेको भन्ने विषयमा कुनै माध्यमबाट आयोगलाई जानकारी हुन आएमा आयोगले कारवाही गर्न सक्नेछ ।

- ७ छानविन गराउन सक्ने: (१) दफा ६ को उपदफा (१) वा (४) बमोजिम आयोगको अवहेलना सम्बन्धी जानकारी प्राप्त भएमा आयोगले सो सम्बन्धमा छानविन गर्न समिति गठन गर्न सक्नेछ ।
 (२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको कार्यावधि, कायदेश र अन्य कुराहरु समिति गठन गर्दा तोकिएकोछ ।
 (३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले तोकिएको समयावधि भित्र आयोगको अवहेलनामा कारवाही चलाउन पर्ने वा नपर्ने भन्ने सम्बन्धमा कारण सहितको प्रतिवेदन दिनुपर्नेछ ।
- ८ सूचना जारी गर्ने: (१) दफा ७ बमोजिम प्राप्त प्रतिवेदनबाट अवहेलनामा कारवाही गर्नुपर्ने अवस्था देखिएमा आयोगले आरोपितलाई लिखित प्रतिवाद वा बयानको लागि आयोग समक्ष उपस्थित हुनको लागि बाटाको म्याद बाहेक तीन दिनको म्याद तोकिएको सूचना जारी गर्नेछ ।
 (२) उपदफा (१) बमोजिमको सूचना आयोगले उपयुक्त ठानेको जुनसुकै माध्यमबाट तामेल गराउन सक्नेछ ।
 (३) उपदफा (२) बमोजिम म्याद तामेल गर्न सम्भव नदेखिएमा वा तामेल हुन नसकेमा आयोगले राष्ट्रिय स्तरको दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशित गर्न सक्नेछ । यसरी सूचना प्रकाशित भएपछि म्याद तामेल भएको मानिनेछ ।
- ९ लिखित प्रतिवाद वा बयान गर्नुपर्ने: (१) दफा ८ बमोजिम जारी भएको म्यादमा तोकिएको समय भित्र सम्बन्धित व्यक्तिले लिखित प्रतिवाद वा बयान प्रस्तुत गर्न आयोग समक्ष उपस्थित हुनुपर्नेछ ।
 (२) उपदफा (१) बमोजिम उपस्थित भै लिखित प्रतिवाद वा बयान गर्दा आफ्नो भएको सबुत प्रमाण पेश गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद—४

निर्णय र सजाय सम्बन्धी

- १० निर्णय गर्नुपर्ने: (१) आयोगको अवहेलनाको उजुरी उपर कारवाही गर्दा लिखित प्रतिवाद वा बयान सम्पन्न भए पछि थप प्रमाण बुझ्न पर्ने, नपर्ने विषयमा अपहेलना भए नभएको सम्बन्धमा निर्णय गर्नु पर्नेछ ।
 (२) उपदफा (१) बमोजिमको निर्णयमा देहाय बमोजिमका विषयहरु खुलाउनु पर्नेछः
 (क) उजुरीको व्यहोरा,

- (ख) लिखित प्रतिवाद वा वयानमा लिइएको जिकीर र पेश भएको प्रमाण,
- (ग) सम्बद्ध प्रमाणको विश्लेषण,
- (घ) निर्णयाधार,
- (ङ) सजाय सम्बन्धी विवरण ।

- ११ **सजाय गर्न सक्ने:** दफा १० को उपदफा (१) बमोजिम निर्णय गर्दा आरोपित व्यक्ति कसुरदार देखिई सजाय हुने भएमा आयोगले ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए बमोजिमको सजाय गर्न सक्नेछ ।
- १२ **क्षमा दिने, सजाय घटाउने, स्थगन वा परिवर्तन गर्ने:** (१) यस कार्यविधि बमोजिम कारवाही चलाइएको वा सजाय तोकिएको व्यक्तिले आयोगलाई सन्तोष हुने गरी क्षमायाचना गरेमा देहायको अवस्थामा आयोगले त्यस्तो व्यक्तिलाई क्षमा दिन वा सजाय माफ गर्न वा सजाय घटाउन सक्नेछ,-
- (क) निजले यस्तो कार्य नियतवश गरेको होइन भन्ने देखिएमा,
  - (ख) निजबाट सो कार्य पुनः दोहोरिने छैन भन्ने कुरामा आयोग विश्वस्त भएमा,
  - (ग) अवहेलनाको प्रकृति हेर्दा+ निजलाई सजाय नगर्न उचित देखिएमा ।
- १३ **सजाय मुलतवी गर्ने:** यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि आयोगलाई उचित लागेमा निश्चित शर्त तोकै ती शर्तहरूको परिपालना भएको खण्डमा सजाय कार्यान्वयन नगर्ने गरी सजाय मुलतवी राख्न सक्नेछ ।

परिच्छेद—५

विविध

- १४ **प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न बाधा नपर्ने:** यस कार्यविधि बमोजिम कारवाही गर्नुपर्ने कुनै विषयमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम सजाय हुने रहेछ भने सो बमोजिम कारवाही गर्न बाधा पर्ने छैन ।